Anul al 55-lea
8 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Nr. 242 Marți 6 Septembrie 1938
8 Pagini P

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

UNIVERSUL

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10; SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

ABONAMENTE IN ȚARA pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR
ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Școala de azi și de mâine

Măsurile ce s'au luat în ultimul timp de ministerul educațiunii naționale, privitoare la noua organizare a învățământului public de toate gradele, fie prin desființarea unui număr de școli normale, de gimnazii și de licee teoretice, fie prin transformarea unora din ele în școli profesionale, de meserii, de comerț sau gospodărești, au fost impuse de dezvoltarea prea mare a învățământului teoretic în raport cu cel practic și deci de nevoia de a îndruma tineretul nostru mai mult spre comerț și meserii, decât spre învățământul teoretic și clasic.

Firește, că în situația în care ne găsim, din punctul de vedere social și economic, dezvoltarea și organizarea pe baze serioase a învățământului practic, sunt imperative naționale. Am lăsat comerțul și meseriile să fie acaparate de elemente străine și majoritatea tinerilor români, a invadat liceele și universităților spre a obține diplome și cu ele, funcțiuni în serviciile statului. Din această cauză s'a produs un dezechilibru în viața socială și economică. A trebuit să luăm măsuri în vederea stabilirii unui echilibru. Dar nu trebue să pierdem din vedere toate datele problemei învățământului public, în legătură directă cu interesele noastre naționale, sociale și culturale. Nu putem condamna învățământul teoretic și nici cultura bazată pe acumularea cunoștințelor generale.

Nu putem nici micșora prea mult numărul elevilor și studenților români, din liceele teoretice, din facultăți și din diferitele școli superioare de specialitate, căci, dacă am proceda așa, nu vom putea crea o elită intelectuală puternică și rezistentă.

Avem apoi grupe importante de minorități, care, dispun de un număr însemnat de școli de diferite grade și cu o populație școlară însemnată. De aceea trebue să ținem seama de raportul între populația noastră școlară și numărul școlilor de diferite grade de care avem nevoe, ca să nu fim peste câtva timp puși în situație inferioară față de grupele minoritare, care dispun de un număr mai mare de școli față de populația școlară respectivă.

In general, învățământul nostru, fie teoretic, fie practic, trebue să pună mai mult accentul pe educația tineretului.

El este chemat să formeze oameni de caracter, cu voința bine afirmată, cu spirit de inițiativă, conștienți de misiunea lor, spre a putea dispune de generații mai bine pregătite, din punctul de vedere intelectual și moral; de forțe creatoare capabile să activeze în toate direcțiile.

Școala de azi și de mâine urmează să fie pusă în armonie cu ansamblul intereselor sociale, naționale și culturale, căci numai așa ea va da roade binefăcătoare și porțile ei să fie larg deschise păturii țărănești, căci izvoarele noastre de energie, de reînoire și de întărire a forțelor, sunt într'însa.

Lămurirea situației

Arătam în articolul nostru de eri că întrevederea dintre d-nii Hitler și Henlein și comunicatul german publicat în urma ei, au desvăluit realitatea pe care o bănuia toată lumea. Chestiunea sudeță încetase de mult de a fi o problemă internă cehoslovacă cu caracter limitat la revendicări în cadrul unor drepturi și al unor datorii legale.

După cum arătam și în articolul de eri lordul Runciman, care și-a dat seama despre acest fapt, a căutat să lămurească cât mai de grabă situațiunea și de aceea d-sa a cerut d-lui Henlein să aibă întrevederea cu d. Hitler.

S'a ajuns astfel astăzi la o situație clară. Nu mai este vorba de un conflict intern într'o minoritate și guvernul central, ci de un conflict extern între statul cehoslovac și Germania. Intreaga problemă a fost pusă pe planul ei real.

Ar fi fost de altfel o gravă greșală să se fi continuat cu jocul mascat, cu ascunderea conflictului real și cu continuarea unor negocieri cu persoane cari nu aveau nici o libertate de inițiativă. Astăzi se știe în mod precis că problema sudeță nu este de fapt de cât o problemă a Reichului, tot așa după cum a fost și problema Austriei. Lordul Runciman în îndeplinirea misiunei sale a socotit că e mai bine să netezească drumul cu un ceas mai înainte, să înlăture obstacolele fictive și să considere chestiunea în toată gravitatea ei de problemă internațională.

Firește, că, implicit, de azi înainte, și caracterul mediațiunii lordului Runciman nu mai este acelaș ca la începutul misiunei sale. Mediator într'un conflict internațional, răspunderea acțiunei sale depășește cadrul personal pe care l-a avut la începutul misiunei. Soluțiunea în conflictul internațional oricare ar fi ea, interesează bazele generale ale politicii internaționale, întrucât ea poate afecta într'un sens sau altul interese de ordin general european și interese de ordin particular ale fiecărui stat în parte.

Astfel se explică rolul activ pe care și l-a însușit în ultimul timp Marea Britanie, seconfarea fățișă și categorică pe care o dă guvernul din Londra acțiunii lordului Runciman. Eșind din cadrul ei intern, transpusă pe planul internațional și devenind un conflict între două state, chestiunea germanilor sudeți a căpătat gravitatea problemei păcii europene și a actualei ordine internaționale. Dacă misiunea lordului Runciman nu reușește, insuccesul angajează, vrând nevrând, întreaga politică de pace europeană. Rezervele făcute de guvernul britanic în ziua plecării lordului Runciman la Praga cu privire la misiunea sa, nu mai cadrează deci cu situația reală de astăzi. Față în față stau astăzi două politici: aceea a păcii și a principiilor de drept internațional și de suveranitate absolută a statelor și aceea a pretențiunilor de imixtiune în treburile interne ale altor state dusă până la amenințare de agresiune. Față în față stau astăzi Marea Britanie ca purtătoare de cuvânt a politicii de pace și Germania ca adeptă a celeilalte politici. Rolul lordului Runciman este deci de aci înainte strâns legat de politica oficială a țării sale și, prin faptul că el însuși a luat inițiativa clarificării situației și a provocat întrevederea dela Bertesgaden, se dovedește că d-sa a înțeles să dea misiunii ce o are întreaga amploare ce i se cuvine și să nu continue o procedură minimalizată care nu corespundea datelor reale ale problemei.

Astfel pusă chestiunea este evident că ea trebue să preocupe în modul cel mai serios toate statele hotărâte să contribue la menținerea păcii apărând principiile de libertate, de suveranitate absolută și de justiție împotriva dominațiunilor de orice fel, politice sau economice. Ea trebue să ne preocupe deci și pe noi cari înțelegem să urmăm în politica externă linia noastră tradițională, contribuind, în mod sincer și real, în cadrul alianțelor, amiciților și obligațiilor noastre, și rânduindu-ne cu hotărâre alături de toți acei cari apără libertatea și independența statelor.

Dela stânga spre dreapta, d-nii: Newile Henderson, ambasadorul Angliei la Berlin, John Simon, ministrul de finanțe și lordul Halifax, ministru de externe, se îndreaptă spre Forreign Office, preocupați de situația internațională

Congresul general al învățătorilor

OXO

S'au întrunit la Constanța, în al 27-lea congres general, învățătorii din toate părțile țării, spre a dezbate problemele ce interesează bunul mers al învățământului primar rural și noile condiții în care urmează să activeze cei pe drept cuvânt numiți „apostolii" și „luminătorii satelor", atât în domeniul școlar, cât și în cel extra-școlar.

Trebue să recunoaștem, că în împrejurările de astăzi, misiunea învățătorilor noștri este mai grea, mai plină de răspundere, dar e și mai frumoasă și înălțătoare prin scopurile ce se urmăresc prin îndeplinirea ei conștiincioasă.

Pe lângă obligațiunile lor didactice și profesionale, impuse de legile, regulamentele și programele școlare în vigoare, învățătorii mai au obligațiuni de ordin social și moral, — de a contribui prin vorbă și faptă, la ridicarea păturei țărănești, la dezvoltarea satelor, — la întreținerea cultului patriei și a credinței strămoșești, ca și a spiritului gospodăresc, în populație, activând continuu și intens, în înțelegere cu preoții și primarii.

Nu trebue să uităm roadele binefăcătoare ce le-a dat în satele noastre din Vechiul Regat și din Ardeal, sub fosta dominație maghiară, propaganda însuflețită națională, a învățătorilor, care au pregătit sufletește unirea.

Vasile Petri, marele dascăl român din Ardealul subjugat, care a adus neprețuite servicii cauzei noastre naționale și școalei românești, spunea răspicat Ungurilor, că menirea și datoria școalei românești, nu este numai să învețe carte pe copii, ci să-i crească în spiritul și în credința națională, căci, chiar dacă s'ar întâmpla — scria el — „să ni se interzică formal de a propune în școlile noastre, istoria noastră, vom răspunde opresorilor: ne rămâne istoria biblică și vom învăța din cartea Macabeilor a lupta și a muri pentru națiune".

Astăzi, dacă idealul național al unirii s'a înfăptuit, învățătorii de dincoace și de dincolo de Carpați și Prut, nu trebue să fie numai dascăli-pedagogi, profesioniști ai catedrei, ci să țină mereu trează conștiința națională, contribuind prin activitatea lor rodnică, în toate direcțiile, la formațiunea unui tineret patriot și conștient de datoriile sale și la înălțarea nivelului social și cultural al satelor.

Corpul nostru învățătoresc, prin garanțiile ce s'au luat cu privire la recrutarea și selecțiunea membrilor săi; prin pregătirea și aptitudinea lui profesională; ca și prin sârguința, devotamentul și însuflețirea de care a dat și dă dovadă membrii săi, în îndeplinirea misiunei lor, merită toată atențiunea celor ce sunt preocupați de problemele naționale, culturale, sociale și morale, atât de strâns legate de formațiunea tineretului rural și de întărirea păturei noastre țărănești, prin școală, prin biserică și prin disciplina vieței sociale.

Noi urăm învățătorilor, adunați în congresul lor general, la Constanța, spor la muncă și izbândă deplină în misiunea grea și nobilă ce o întreprind.

Avion cehoslovac prăbușit

Praga 3 (Rador). — Un avion s'a prăbușit azi dimineață în apropiere de Brandis Nadlabes. Pilotul aparatului și-a găsit moartea în acest accident.

—xXo◉◉oXx—

INUNDAȚII IN CEHOSLOVACIA

Praga, 3 (Rador). — *In urma ploilor din ultimele zile s'au produs inundații în unele cartiere ale orașului Olomoc. Apele se ridică la înălțimea de un metru pe unele străzi.*

Echipele de pompieri și detașamente militare lucrează la stăvilirea apelor.

—xXo◉◉oXx—

Funcționarii sudeți, numiți de guvernul cehoslovac, s'au prezentat d-lui Henlein, înainte de a-și lua posturile în primire

FILME

— Ce adjectiv ar măguli la maximum pe un fruntaș politic bătrân?

— Distins

— Nu. Ar fi prea puțin și l-ar indispune.

— Ilustru.

— Ar fi prea exagerat și s'ar crede persiflat. Trebue un cuvânt care să-i producă plăcere, să-l entuziasmeze, să-l facă să te îmbrățișeze, să...

— Atunci, cum ai scrie vorbind despre el?

— Tânărul!

— Ce pește preferiți, domnilor? întreabă cucoana Tincuța de ziua sa onomastică.

— Eu chefal.

— Mie îmi plac păstrăvii.

— Eu mă prăpădesc după raci.

— Vorbesc de pești!

— Cuvântul poate fi întrebuințat și la figurat, nu numai la concret. Slavă Domnului...

— Când mă găsesc la mare, eu nu mănânc decât guvizi.

— Dar d-voastră?

— Eu, coniță, ador aterinele...

— Și eu Caterinele!

— Care este cea mai fericită ființă?

— Nu știi? Păstorul din vârful munților.

—Nu. Țigăncile cari pleacă dimineața după fiori, în picioare goale și cu fusta ruptă, cântând și jucând.

Gazda, nostimă și sprintenă, întinde două cești unuia dintre dintre invitați.

— Ce vrei să-ți dau? Cafea sau ceai?

— Ce ai!

— Innainte de război, ai fi fost impertinent. Astăzi ești numai simpatic.

Don José

Condamnarea rebelilor dela Caneea

Atena, 3 (Rador). — *Tribunalul a dat astăzi sentința în procesul seriei a treia de acuzați în revolta dela Caneea.*

Unul din acuzați a fost condamnat la 20 ani muncă silnică, un altul la 13 ani, doi la 10 ani, 7 la 8 ani, unul la 5 ani, 5 la 4 ani, 18 la 2 ani, 2 la un an, 14 la 6 luni închisoare, iar 9 au fost achitați.

Colonelul în retragere Kafatos, condamnat în lipsă la muncă silnică pe viață, s'a prezentat autorităților.

RESTABILIREA UNUI ADEVĂR ISTORIC

Un francez, d. Guy de Courson, care a făcut parte în timpul războiului, din misiunea militară franceză condusă de generalul Berthelot și a păstrat, nu numai sentimente amicale față de poporul român, dar și stima cuvenită țării aliate, atât de crud încercată atunci, a publicat de curând în „Revue de Paris" o expunere amănunțită, precisă și documentată, — pe care am rezumat-o în ziarul nostru — asupra unui fapt istoric, prea puțin cunoscut.

Când frontul din Orient era amenințat să se prăbușească din cauza bolșevizării trupelor rusești și guvernul Lenin voia să încheie pacea separată cu Germania, atunci, față de acest pericol iminent, aliații au conceput un plan de apărare: o acțiune militară la care să ia parte trupele române din Moldova și o armată constituită în Rusia de sud, din unități ucrainene, căzăcești și caucaziene. D. Guy de Courson a fost însărcinat cu misiunea să trateze cu Kaledin, hatmanul cazacilor de la Don și cu generalul Alexeeff, fostul comandant al marelui cartier general rus, condițiile în care s'ar fi putut organiza acea armată, cu scopul bine definit de a continua războiul împotriva Germaniei și a înlătura încheierea păcii separate între guvernul sovietic și Germania.

In urma asigurărilor date de generalul Alexeeff, că el va putea organiza o armată puternică de voluntari în Rusia de sud; va asana trupele rusești infectate de bolșevism și va întreprinde lupta împotriva germanilor și a trupelor roșii cu ajutorul armat al României și cu concursul financiar al Franței, guvernul din Paris a pus la dispoziția fostului comandant al marelui cartier imperial rus, un prim credit de 100 milioane.

Proectul acesta n'a putut să fie realizat, din cauza întinderii mișcării revoluționare în Rusia de sud, a curentului pacifist întreținut de sovietele soldaților și lucrătorilor de pe front, ca și de moliciunea burgheziei și demoralizarea ce cuprinsese pe partizanii regimului țarist, în fața anarhizării fulgeratoare a imensului stat rusesc.

In asemenea împrejurări tragice, sforțările făcute de aliați de a organiza un front de rezistență și de luptă, întins dela Carpații Moldovei până la Marea Caspică, au fost zadarnice. Generalul Alexeeff concentrase în regiunea Donului o mică armată de voluntari, cu un efectiv de 4000 oameni și 500 de ofițeri. El n'a putut depăși acest modest efectiv. Firește, că în aceste condiții, proectul aliaților a căzut; armistițiul s'a încheiat pe frontul ruso-român din Moldova, impus de defecțiunea trupelor rusești și pacea separată dela Brest-Litovsk, între Sovietе și Germania, a creat o nouă situație în Orient.

Reamintim că, atât în 1918, cât și mai târziu, în unele ziare din apus și chiar în publicațiuni cu caracter istoric, s'a deformat adevărul istoric, în sensul că România s'a grăbit să încheie armistițiul, cu toate stăruințe Aliaților de a continua rezistența. Din expunerea documentată publicată acum de d. Guy de Courson, în „Revue de Paris", reese adevărul istoric: România s'a declarat dispusă să continue războiul până la capăt și în acest scop, când i s'a propus de Aliați, să colaboreze la o acțiune militară cu forțele rusești și căzăcești, ce urmau să fie organizate în Ucraina, în regiunea Donului și în Caucaz, ea n'a șovăit să pună la dispoziție toate diviziile sale; iar numai după ce s'a spulberat acest proect și rușii au părăsit, în condiții rușinoase, frontul din Moldova, România, cu consimțământul Aliaților săi, a fost nevoită să încheie armistițiul. Iată adevărul istoric, confirmat de un martor de primul ordin.

Un erou care moare de foame...

de AL. GREGORIAN

Am stat aproape o lună într'un Tel-Awiv din România. In timpul acesta am umblat printre atâtea caftane vilegiaturiste și am văzut atâția zuluși unși acolo, că începusem să-mi simt sufiarea rărită. Aveam impresia că pătrunsese în mine, în haine, în cele câteva cărți și în bagaje, un parfum de ghettou care mă obseda și mă sufoca. Simțeam nevoia să mă desinfectez. Deaceea, într'o dimineață cu soare domol, în care se filtrau melancoliile toamnei, am urcat în munți să fac o baie de efluvii istorice. Călăuza mea era un cioban. Un unchiaș cu nume de baladă, cu pas de adolescent, cu ochi de cerb. Urcam pe Măgura și pe Titirez spre Cireșoaia, pe viroage, drept în pieptul muntelui. Pe alocuri ne opream ca să adunăm cartușe, să desgropăm un ciolan omenesc care-și arăta arșicele albe din frunziș sau să ne odihnim pe marginea transeelor ce se păstrează aproape intacte aci, ca pe niciun alt teatru al războiului. Tăceam amândoi. Călăuza mea își arăta o bucurie stranie, de sălbăticiune lăsată în largul ei.

Eu îmi adunam câteva gânduri. Pe aici erau acum douăzeci și unu de ani puzderie de soldați germani. Părinții acestora care se pregătesc astăzi de luptă la Rin...

In răstimp de o generație, vremea a trecut cu tăvălugul peste toată drama lumii. S'a uitat tot. Infernul de obuze, mormanele de morți, valurile de sânge, ca și când n'ar fi fost. Istoria are uneori amnezii și se pare că voește s'o ia dela capăt. Generațiile noui se vede că simt în ele nevoia s'o înceapă de unde a sfârșit păcatul celor vechi.

De ce nu moștenește omul odată cu sângele, cu tarele înaintașilor, și inventarul memoriei acestora? S'ar schimba atâtea. Erorile poate nu s'ar mai repeta, durerile și mizeriile care desfigurează lumea s'ar împuțina, uraganul pasiunilor ar înceta...

Călăuza mea rupse tăcerea:

— Aici i-am „încadrat" pe nemți.

Se descoperi și se apropie de buza unei prăpastii, arcuind brațul în zare:

Iată, noi veneam din partea aceea. Am luat-o de-a coasta, am trecut apa Trotușului și apoi pe subt obrejă, pe subt obrejă, am căzut în spatele lor. Colea unde e piatra ceea, am căzut încleștat de gât cu d. maior Virgil Bădulescu. Bătea mitraliera aceea, de ne prăpădea. Am stat așa, cam cât ai fuma o țigare. Pe urmă d. maior își luă capela în mână, și iura și iura, înainte băeți, iura băeți, pe ei băeți! Iar eu, rămâind singur, plecai de vale să-mi caut caprele... Din optzeci și una mai găsii zece...

Călăuza mea era chiar eroul dela Poeni, moș Elisei Ursac. Acum douăzeci și unu de ani a condus batalionul 1 Vânători de Munte, ziua nămiaza mare, în inima pozițiilor germane. Moș Elisei, a înfrânt atunci toată știința strategiei militare. Batalionul a câștigat bătălia împingând frontul dincolo de Cireșoaia, salvând Tg.-Ocna, Bacăul, rectificând poate soarta întregului război... Și moș Elisei Ursac, care e de o noblețe rară și de o vigoare fenomenală la cei optzeci și ceva

(Continuare in pag. 2-a)

SCRISORI DIN PRAGA

A treia bază a tratativelor asupra problemei naționalităților

Sistemul cantonal

Praga. — *De câteva zile au apărut în presa străină știri, mai mult sau mai puțin clare, cari vorbesc despre noui baze pentru tratativele în legătură cu problema naționalităților din Cehoslovacia.*

Această bază este a treia dela începutul tratativelor dintre guvernul cehoslovac și partidul germanilor-sudeți. Prima bază a fost statutul naționalităților elaborat de guvernul cehoslovac; a doua bază a fost cunoscutele cereri dela Karlovy Vary ale partidului Henlein. A treia bază se sprijină pe sistemul „zupei" (zupa înseamnă în limba cehă, ținut).

Pentru o parte a opiniei publice cehoslovace, care a urmărit cu atenție desvoltarea statului cehoslovac chiar din primii ani ai existenței sale, acest sistem de administrație bazat pe jupe, nu reprezintă de fapt nimic nou. In realitate este vorba de reînvierea unui sistem administrativ, care fiind prezentat în anul 1920 în parlament, a fost votat, însă nu a fost pus în aplicare. Amănuntele noilor propuneri ale guvernului cehoslovac, care se bazează pe sistemul administrativ al jupelor, nu sunt cunoscute de cât de misiunea lordului Runciman, toate știrile apărute în presa străină fiind doar combinații. Se pare că misiunea lordului Runciman a acceptat noile propuneri ale guvernului cehoslovac ca o bază oportună pentru acțiunea ei de mijlocire.

Noile propuneri guvernamentale pentru rezolvarea problemei naționalităților și care, după informațiunile noastre, ar fi foarte elastice, există azi ca un fel de cadru care trebue să fie completat. Este vorba acum, ca pentru completarea acestui cadru, să se găsească elementele necesare spre a satisface amândouă părți, adică guvernul cehoslovac și partidul germanilor sudeți. Acest lucru este acum obiectul tratativelor febrile între misiunea lordului Runciman, guvernul cehoslovac și partidul germanilor sudeți.

Sistemul administrativ al jupelor din anul 1920, pe care se bazează noile propuneri de azi ale guvernului, urmau, pe vremuri, să îndepărteze în special cele două sisteme paralele din administrația statului și anume puterea publică executivă și autoadministrația. Afară de aceasta, spiritul democratic al constituției cehoslovace și principiile, cari reprezentau baza noilor reglementări a vieții politice în Cehoslovacia, voiau să acorde poporului o participare cât mai cu folos la administrația statului. Sistemul jupelor urma să fie un mijloc oportun pentru realizarea acestei ținte. Indepărtarea celor două sisteme paralele din administrația statului urma să se obțină pe această cale și în acelaș timp s'ar fi înlesnit participarea poporului la luarea de decizii în diferite probleme referitoare la administrația publică și interesele poporului. Prima Adunare națională cehoslovacă a votat în Februarie 1920 proectul de lege asupra sistemului administrativ al jupelor, care reprezenta o lege simplă și care nu făcea parte integrală din legea administrației publice. Această lege prevedea împărțirea republicei în 21 jupe și a-

(Continuare in pag. 2-a)

Atentatele din Palestina

Arabii au provocat deraerea unui tren pe linia Haifa-Kan tara

Inundațiile din Constanța

Șuvoiul de apă pe str. Lăpușneanu